

Kur'an Fetvaları

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Değerli kardeşler,

Müslüman, Allah’ın istediği gibi yaşayan insandır. Yaşayış tarzını Allah’ın muradına göre ayarlayamayan Müslüman, herhangi bir iddia sonucu Müslüman olarak yaşamış olmaz. ‘Ben Müslüman olarak yaşıyorum’ demekle Müslümanlık yaşanmıyor. Yemeden-içmeden giyinmeye ve konuşmaya kadar bütün organlarımız ve isteklerimiz Allah’ın rızasına uygun olduğunda Müslümanca bir hayat yaşamış olabiliriz.

Biz Allah Teâlâ’nın dinine girmek ve İslam’a dâhil olmakla bunu taahhüt etmiş oluyor, Rabbimize, “senin isteğine göre yaşayacağım” diyoruz. Aksi takdirde Müslüman olmak ile olmamak arasında gözle görülür bir fark kalmaz.

Allah Teâlâ’nın bizden istekleri iki şeydir: Yasakları vardır, bu yasaklanan şeyleri yapmamamızı söylemiştir. Emirleri vardır, emrettiği şeyleri yapmamızı istemiştir. Bunun dışındakiler serbest (mubah) alandır. Mubahlar konusunda Müslüman istediğini yapar ve Allah da ondan bunların hesabını istemez. Yatmak, yemek, uyumak... mubahtır. Müslüman ister kanepenin üzerinde ister halıda yatar, önemli değildir; yeter ki sabah namazını kaçırmamasın. Çünkü sabah namazını kılmak Allah’ın emridir ve bu emir çiğnenmedikten sonra ara yerde kalan işler serbest kapsama girer.

Öyleyse Müslüman’ın önünde, Allah’ın rızasına uygun yaşamış olmak için üç alan söz konusudur: Yasaklar, emirler, mubahlar. Üçüncü konusunda Müslüman serbest bırakılmış ama ilk ikisinde taviz verilmemiştir. Yasaklar ne kadar çiğnenir, emirler ne kadar ihmal edilirse bunun sonucunda Müslümanlık iddiası o derece zayıflamış olur.

Burada bir sorun çıkar karşımıza. Müslümanlar Allah’ın emirlerini ve yasaklarını ana listeyle öğrenebilirler, mesela alkolün yasak oluşunu bilirler. Emirler dediğimiz başlık yüz taneyi bulmayacak ufak bir listeden ibarettir. Emirler ve yasakları bir günlük eğitimle öğrenebilmek fazlasıyla yeterlidir, ayrıntıları zaman alır sadece. Fakat Müslüman bu ayrıntıları hayatına uygulamaya kalktığında bir şeyin emirler başlığı altında mı yasaklar listesinde mi bulunduğu konusunda zorluk çekebilir. Mesela vücuduna sürmesi gerektiği bir kremde alkol olması Müslüman’ı ne yapacağıyla ilgili tereddüde sevk edebilir. Evet, alkolü içmek anlamında tüketim haramdır ama kremde kullanıldığında da aynı hüküm geçerli mi olacaktır? Namaz kılar ama namazında istemeden yaptığı bir hatadan ötürü o ibadetin geçerli mi yoksa geçersiz mi olduğunu merak edebilir.

İşte bu ayrıntılar, yani ana konuların açılması hâlinde ortaya çıkan meseleler, ‘fetva’ olarak adlandırılıyor. **Müslüman, namazın farz olduğunu bilir ama yolculukta otobüs durmazsa kılması gereken namazı ne yapacağı bir merak konusudur; bunun sorulduğu soruya fetva deniyor.** Müslüman, fetva sorarak “Bu konuda ne yapacağım?” demek ister. Fetva veren de ona yapması gerekeni söyler.

Fetva, Peygamber Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemden beri Müslümanlar’ın yaşadıkları dini pratikleştirme aracıdır. Anlaşılmayı kolaylaştırmak için benzetirsek dinimiz temelde anayasa gibi bir gövde getirmiş ama insanlar arasında dini tatbik etmeye başladığımızda karşımıza çıkan sorunlar da olmuş ve söz konusu sorunların yasaklar listesine mi emirlere mi gireceği merak edilmiştir. Bunu öğrenmek için kullanılan İslam terbiye-eğitim usulüne fetva diyoruz. Fetva verene de ‘müfti’ denir.

Bu ifadelerden rahatlıkla anlaşılır ki fetva, Müslüman’ın, Allah’ın hükmünü öğrenmek için sorduğu soruya denir. Her ne kadar günümüzde müftülük bir bürokratik makamın adı olmuşsa da aslında müftü, Allah’ın hükmünü açıklayandır. Bunun geldiği anlam, Allah adına imza atmaktır. Müftüler ve

fetva konusunda yazılmış en büyük eserlerden biri olan *İ'lâmü'l-Muvakkîin 'an Rabbi'l-Âlemîn* de tam tercümesiyle "Allah adına imza atanlar" manasına gelir.

Müftünün, ona fetva soran kişiye uygundur/uygun değildir demesi ki biz bu ifadeyi caizdir/caiz değildir şeklinde kullanırız, "Allah bu işi sana uygun görür/görmez" anlamına gelir. Herhangi bir insanın kendi zevklerine göre Allah'ın adına konuşması mümkün olmayacağına göre, müftünün de söylediğini, Allah'ın ne istediğini bilmiş olarak yapması gerekir. Bu da içtihat düzeyinde bilgiyi gerektirir. İmam-hatip lisesinden mezun olmuşluk, Sultanahmet Camii'nde çok vaaz dinlemişlik vb. durumlar fetva verebilmek için yeterli değildir. Hoca olmak, insanı fetva verebilmesi için yeterli donanım kavuşturmaz. Hocalık ile fetva verebilme mertebesinin hiçbir alakası yoktur hatta şu anki bürokratik makam anlamında kullanılan müftülük makamı da fetva makamı değildir. Fetva, bir kitaptan okuyup nakletmenin adı değil, bir nesnenin caiz olup olmadığı hakkında kanaat kullanmaktır. Allah'ın dini ve şeriatı konusunda hangi kul olursa olsun, insanın kendi kanaatini kullanması mümkün değildir –kullanırsa yaptığı iş batıldır ve kendiyi birlikte karşısındakini de helak eder.

Fetva vermek ve müftülük işi, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz'in makamına vekâlet edebileceklerin yapacağı iştir. Fetvasız Müslüman, üç adım yol alamaz. Ramazan günü oruçludur, bir ilacı kullanması gereken astım hastalığı vardır ve doktorun talimatı da yeterli olmayacağına göre, fetva ehliyeti olan birine o ilacı kullanıp kullanamayacağını sorması gerekecektir. O cevabı veren de kendi kanaati ve düşüncesi doğrultusunda değil, Allah Teâlâ'nın bu konuda ne diyebileceğini bildiği bir ilim birikimi üzerinden konuşacaktır.

Fetva, Müslüman olarak yaşadığımız sürece yirmi dört saat boyu ihtiyacımız olan müessesenin adıdır. İlk müftümüz, bize ilk fetva veren Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimizdir. Hayatı boyunca caizdir/caiz değildir cevaplarını sadece o vermiştir çünkü onun yaşıyor olması, Allah adına imza atmaya tek yetkili mercinin de o olmasıdır. Tahmin edebileceğimiz gibi ashab-ı kiram, Efendimiz aleyhisselamdan sonra fetva makamının sahibi olmuşlar ve yeni Müslüman olmuş yüz binlerce insan dinleri konusunda yanlış ve eksik bilgilerini onların eliyle gidermiştir. O yeni neslin müftüsü ve hocası ashab-ı kiram olmuştur.

Lâkin hepimizin dikkatini çekecek, çok önemli bir uyarıyı zihinlerimizde canlandırmalıyız. Resûlullah aleyhisselam veda hutbesini yüz yirmi binden fazla Müslüman'a okumuştur yani yüz yirmi binden fazla sahabi vardır. İslam tarihinde fetva üzerine yapılmış bütün çalışmalarda, ashab-ı kiram arasında fetva verecek seviyede bilgi sahibi kimsenin ise yüz otuz beş kişi olduğu söyleniyor. 'Bu caizdir/caiz değildir' deme kudretindeki insan sayısı o en mübarek nesil arasında sadece yüz otuz beş kişi... Deyim yerindeyse Cebrail aleyhisselam ile aynı masaya oturabilmiş, şehadet mertebesine özlemle dolu, vahyi ilk dinleyen, zihinleri dünyevî sistemlerle kirlenmemiş ve laikliğin tesirinde kalmamış, bürokrasi ve kapitalizm ile doldurulmamış, unvan ve makama tutulmamış insanlar olmalarına ve bizzat güneşin dibinde oturup günahlarını erittikleri hâlde yüz yirmi bin arasında yalnızca yüz otuz beş kişi 'bu helaldir/haramdır' deme cesaretine sahipmiş.

İnsan, Allah'ı tanıdıkça ona karşı cüreti de azalır. Allah'tan uzaklaşıp cehaleti arttıkça ve diploması çoğalıp cahilliği katlandıkça da cüreti artar. Dakikada beş helal, yirmi haram sıralayan insanların Ömer radiyallahu anıh kadar cesaretle oluşları, onun kadar bilgili olmalarından değildir.

Fetva büyük bir cürettir çünkü "Allah böyle istiyor" anlamına gelir, "Allah buna izin verir" demektir. Eğer haberin olmadan, bilgin tam olmaksızın bunu söylüyorsan karşındaki kişinin vebalini, onun sonra sebep olacağı sayısız vebali omuzluyorsundur. Bu cesaret cahillikten başka şeyden kaynaklanmaz. Ümmetimizin en büyük ikinci adamı, bir konu hakkında hüküm verebilmek için sürekli Bedir ashabına danışır, hükmün onlar tarafından kararlaştırılmasını sağlamış. Çünkü bir şeye helaldir-haramdır-caizdir-olabilir-yapabilirsin-şarttır vb. ifadelerle karar vermek zor, çok zordur.

Ashab-ı kiram arasında ümmetimizin fetva yükünü taşıyanlardan Aişe radiyallahu anha, İbni Abbas, Ali bin Ebi Talib radiyallahu anhüma gibi isimler vardır. Müminin günahını ve sevabını yüklenmek anlamına gelen bu işi onlar arasında bile yapabilenler pek azdır. Tâbiînden Abdurrahman bin Ebi Leyla isimli zat, ashab-ı kiramdan yüz yirmi kişiyi tanımanın kendisine nasip olduğunu, onların tamamının “Şu caiz midir?” diye sorulduğunda hep başkasına savdıklarını ve cevap vermediklerini söylüyor. Zira sahabi, Allah’ı ve cehennemi iyi bilen demektir ve ahiret gününde nefeslerin bile nasıl sorguya çekilip hesabının sorulacağını hazmederek anlamıştır. ‘Caizdir’ deyip geçme cüreti onların hiçbirinde olmamıştır.

Ashab-ı kiramın ardından fetva makamının yükünü çeken tâbiîn nesli -Allah hepsinden razı olsun- arasında Hasan-ı Basrî ve Fudayl bin İyâd gibi büyük isimler ve ardından gelmiş tebeü’t-tâbiîn neslinde Ebu Hanife, Malik bin Enes, Şafîî gibiler ümmet-i Muhammed’in kıyamet gününe dek bütün meselelerde aydınlatılmış ve berrak bir yolda yürüyebilmesi için hareket hâlinde oldular. Bugün hâlâ Ebu Hanife’nin fetvaları üzerinden din yaşanıyor.

Ebu Hanife günümüzden bin iki yüz sene önceki dünyada otobüs veya uzay aracı olmadığı hâlde bugünü nasıl aydınlatılabildi peki? Din böylesi ayrıntılar üzerinden değil temel ilkeler bağlamında konuşulduğu için. Ebu Hanife’nin bilemeyeceği mesele oranı yüzde birden fazla değildir. Onun zamanında deve vardı, bizim zamanımızda otobüs var; bugünkü müftüye kalan ise deve ile otobüs arasındaki benzetmeye yapmaktır. Yolculukta nasıl namaz kılınacağı da yine belirlenmiş hükümler aracılığıyla bugünkü hayat için aydınlatılıyor.

Ebu Hanife, Ahmed bin Hanbel, Süfyan-ı Sevrî gibi o devrin fetva yükünü çeken ve ümmetimizin bütün devirler için söz konusu olacak şekilde büyümüş isimleri, şanslı kimseler oldukları veya babaları müftü olduğundan oğullarını da aynı makama getirmesi sayesinde bu kadar büyümüş değildirler. İlmî yetenekleri, beyin güçleri, Allah’ın ve Peygamberinin anlattıklarını çok iyi anladıklarına dair ümmetin kanaati olması sebebiyle o noktaya gelebilmişlerdir. Torpil ve rüşvetle imam olmadılar, ilim, takva ve züht ile oldular. Hiç kimse onları bir makama gelmek için ilimlerini kullanmakla itham edemedi, herkes bildi ki onlar gündüz rahlenin, gece seccadenin başında hayat geçirirler, kilolarla altın verilse harama helal dedirtemez, arkadaşı için özel fetva verdiremezsin.

Müslüman bunun böyle olduğunu bildiklerinden onların anıldığı adların başına ‘imam’ sıfatını getirdiler ve İmam Ebu Hanife, İmam Şafîî, İmam Malik, İmam Ahmed dediler. Bu imamlık camide yirmi kişinin önüne geçerek namaz kıldırma imamlığı değil, ümmet-i Muhammed’in önüne geçip cennete doğru yürüme önderliğidir. Bu imamlık ile o başkadır.

Onlardan sonra da ümmetimizin fetva işi kolay olmuştur. Ana meselelerde binlerce konu kitaplaştırılmış, fetva kitapları hazırlanmış ve Müslüman için sözelimi hanımına nasıl bir söz söylerse boşanmanın gerçekleşeceği, nikâhın nasıl kılınacağı veya hayatın herhangi bir kısmını ilgilendiren çok sayıda fetva kaydedilmişti. Çağlar ve sıkıntılar yenilendikçe ortaya çıkan az sayıda meselede ne yapacaklarını Müslümanlar, o ilk dönem fetvalarına benzeterek hallettiler. Bazı meselelerde uyum sağlanamayacak farklılıklar yaşandıysa da Müslümanlar’ın âlimleri toplanarak konu hakkında kanaatler kullanıp içtihat ettiler. Müslümanlar yine çaresiz kalmadı. Mesela sigorta yaptırmak ve araba için kasko kullanmak caiz midir değil midir, sorusunun Ebu Hanife’ye soramazdık. Çünkü o devirde Müslümanlar birbirlerini sigorta etmişlerdi; şimdi ise baba ve oğul birbirinin servetine karışmıyor. Bu yüzden kaskonun caiz olup olmadığı türünden bir sorun, şimdiki Müslümanlar’ın önüne çıktı. Âlimler Kur’an’a ve hadise bakarak sigorta-kasko konusunda meseleyi aydınlattılar.

Müslüman olup da bir konuda fetva sormadan yaşamak hiçbir Müslüman için mümkün değildir. Bu sebeple fetvaya dair bazı incelikleri bilmek lazımdır.

1- Fetva, Allah katında mesuliyet taşımaktır, gazetede okuyup ‘bu caizdir’ denemez. Konuşma hakkını kimden aldığı sorusu insana sorulur ve bunun cevabı ağırdır. Ümmet-i Muhammed’in kaynağı olan Kur’an’ı, sünneti, icmayı ve kıyası biliyor olmak gerekir. Kendinden önceki fetva ehlinin de yolu ve yordamını biliyor olmalıdır. Sadece vatandaşlara kolaylık olsun diye konuşmak fetva vermek anlamına gelmez. Müftünün vazifesi vatandaş rahatlatmak için konuşmak değildir, bu devletin görevidir. Fetva makamı, Müslüman’ın cehenneme girip girmeyeceğiyle ilgili bilgiyi verir.

2- Müftü, hâkim değildir. Dolayısıyla müftünün fetvası vicdanı bağlar. Karı-koca kavga eder, müftüyü sorarlar ve çıkan cevaba göre biri diğerinin malına el koyamaz. Müftü bu kişilere sadece fetva verir, yargı kararı veremez. İmam-ı Azam için geçerli olan bu prensip şimdi için de geçerlidir. Elinde fetva olan, kendini güçlü hissedemez. Eldeki fetva, sözelimi bir haksızlık işlemişsen ondan dolayı kıyamet günü hesap verip vermeyeceğini gösterir. Müftü başka, kadı başkadır. Müftü bağlayıcı karar vermez, vicdana seslenir. Kadı ise bağlayıcı karar verir. Bu bakımdan mühim olan kadı (hâkim) tarafından verilen karardır.

Devletin gücü ile müftünün gücü arasında böyle bir fark bulunur. Biri manevî yönden rahatlatmak için, diğeriyle elinde belge olup vezneden tahsil yapılabilecek yetkiyi verir. İki makam arasındaki farkı iyi takdir etmelidir.

3- Müftüler ‘sosyal’ düşünebilen kimseler olamazlar. Ülke şartları veya sosyal koşullar türünden bir faktör müftüyü etkilemez. Zira yukarıda değindiğimiz gibi müftünün vatandaş rahatlatmak benzeri vazifesi yoktur, o Allah’ın kararını açıklamaktan mesuldür. Dolayısıyla Kur’an, sünnet, icma ve kıyas kaynaklarından hareketlenir. Zamanın şartları vb. etkenler müftüyü etkilemez. Yani kredi kartlarının artık çok yaygınlaştığı, bari almamış birkaç kişide de bulunması gibi bir yaklaşımla kart almaya helal bakışı getiremez. Herkes haram işliyorsa herkes yanacak demektir, bu kadar basit.

4- Kur’an, sünnet, icma ve kıyas haricinde bir kaynaktan söz edilemeyeceğinden bahsederken filan efendi hazretlerine gelen ilhama göre hareket edilemeyeceğini de elbette söylemiş oluyoruz. Hiç kimseye gelen ilham ve tuluat bir başkasını bağlamaz, ona gelen onun iç dünyasını aydınlatır ve sabahleyin huzurlu uyanmasını sağlar. Ümmet-i Muhammed’i ise Kur’an, sünnet, ümmetin icması ve fukahanın kıyası bağlar. Ona rüya, buna ilham, diğerine telsiz mesajı gelmesi ikinci kişileri bağlamaz.

Ebu Hanife dahi Kur’an-ı Kerim’e bakarak hüküm vermiş, kendi rüyaları ve ilhamları ile müminlerin yolunu aydınlatmaya çalışmamıştır. Ölçüsü ayet, hadis, sahabinin yaptığı iş olmuştur. Ümmetimiz Kur’an ümmetidir, rüya ümmeti değil. Rüya, ilham ve gazete haberi ile cennete girilmez.

Peki, rüya ve ilham yok mudur? Vardır. Fakat kişinin kendisi için. Sen de adam ol, sana da ilham gelsin, rüya gör.

5- Asrımızda fetva ile ilgili önemli bir konu olarak bilinmesi gereken, tek başına verdiği fetvanın yolumuzu aydınlatacağı âlimin maalesef yok gibi olduğudur. Zira Müslümanlar’ın iki ana sorunu peyda olmuştur:

-Müslümanlar son yüz küsur senedir zeki ve kaliteli çocuklarını mühendislik dallarında yetiştirmekte, bir yerde okuyamayacak ve ‘fakir’ çocukları Kur’an kurslarına götürmektedirler. Dolayısıyla Ebu Hanife misali ilim rahlesine oturup kılı kırk yaracak adam bulunamaz olmuş, adam olanlarımız Avrupa’ya kaçmıştır.

-Müslüman, fetva sormak için gittiği kişiye bakıyor ki laik bir düzenin memuru olarak fetva vermektedir. Bir konuyu açmasını istediğinde yasalara aykırı olduğunu söyleyebiliyor. Allah’ın kanunu hakkında konuşabilmesi, oturduğu laik düzen koltuğu standartları tarafından kısıtlanmış. Avrupa’daki bir üniversitede on sene geçirip ülkesine dönmüş, gelir gelmez ilk dediği, “adamlar çok iyi çalışıyorlar,

İslamiyet’i bizden iyi biliyorlar” oluyor. İslamiyet’i bizden iyi bildiğini söylediği kişiler seni bu kadar etkilemişse senin ‘caizdir’ demeni yok saymak lazım.

6- Yukarıdaki iki neden ve başka bazı sebepler de (siyasetten etkilenecek konuşulması, mevzuatın etkilenmesi, olaylardan müteessir olunması, etrafa dokunmadan hareket edilmesi vb.) görülmesi sebebiyle tekil olarak hocaların fetvalarının gücü zamanımızda zayıflamış ve güvensizlik doğmuştur. Ulemanın böylesi dönemler için tavsiyesi, toplu kararların verildiği kurul sonuçlarına uymaktır. Yirmi-otuz âlim bir araya gelir de karar altına imza atarlarsa bunun bağlayıcılığı daha rahattır.

Cidde’de toplanan fıkıh konseyi otuz seneye yakındır çalışan bir topluluk. Çıkarılan kararlara bakarsınız, mesela anne karnında arızalı olduğu anlaşılan ve yaşamayacağı tıbben sabit olmuş çocuklara doktorların doğum olmaksızın çocuğu alma tavsiyesine, günler süren tartışmanın ardından karar verilip “Allah Teâlâ’nın yaratmasında hikmet vardır, çocuk doğsun; yaşayacaksa yaşasın, yaşamazsa yaşamasın” denmiş. Gerekçe olarak da annenin kesin ölümüne sebebiyet verecek ağırlıkta bir sorun değilse çocuğa bu şekilde müdahale etmenin, Allah’ın yaratma planına aykırı olacağı söylenmiş.

Bu kararı bir kişiye sorsaydık belli yönde, başka bir kişiye sorsaydık zıt yönde görüş duyabilirdik. Hâlbuki konseyin gerekçeli kararına baktığımızda görüyoruz ki uzun sayfalar süren münakaşalarda, konsey üyelerinden biri a derken diğeri b demiş, görüşler çarpıştırılmış ve neticede otuz-kırk âlimin ortak kanaati çıkarılmış karar olarak.

Zaten yüz yıllardır bütün meseleleri halledilmiş olan din ve fetva işlerimizin böyle birkaç konu etrafında dönen ayrıntılı soru ihtiyacına da kurullar aracılığıyla cevap aramak gerekiyor, bireysel planda değil.

7- Her fetvanın uluorta konuşulmasında sakınca vardır. Bir fetva vardır ki konuşulduğunda bin kişiden birini ilgilendirir, insanlar onun ne olduğunu anlamaz. Böyle bir konunun televizyonlarda saatler süren oturumlarla tartışılması, bilgiçlik taslamaktan başka şey değildir. Ne kadar bilinmeyen konuşursa o kadar âlim sanılacağı kanaati üzerinden bir gayrettir bu. Hâlbuki fetva veren müftünün vazifesi ne çok bildiğini göstermek değil Allah’ın rızasını kazanmaktır.

Ashab-ı kiramın büyüklerinden Abdullah ibni Mesud radiyallahu anh şöyle diyor: “İnsanlara uluorta her şeyi konuşmaya başladığın zaman çoğunu fitneye düşürür, dinlerinden soğutursun.” Yirmi yaşına gelmemiş bekâr çocukların yanında boşanma hükümlerini konuşmanın ne gereği var? Yaşa uygun konuşulması çok daha yerinde ve uygundur.

Yani fetvanın ayağa düşürülmesi de yanlıştır. Fetva, derdi olanın çare bulacağı şey olarak bilinmelidir. Tıpkı kalp krizi riskini insanlara anlatabilmek için herkesin ölümle burun buruna yaşadığını bütün insanlara anlatmaya benzer bunun aksi.

*

Fetvanın tanımı, ne anlama geldiği ve örneği hakkındaki bu mütalaalardan sonra Kur’an ile alakalı bazı fetvalardan söz edebiliriz.

Kur’an okuyabilmek her Müslüman’ın üzerine farzdır. Ancak bu farz oluşun oranı, namaz kılacak kadardır. Fatiha’yı ve zammı sure olarak okuyacağı miktarı bilen kişi, Allah Teâlâ’nın Kur’an okumakla ilgili emrini uygulamış olur. Bundan sonrası artık yarışır ve herkes koştuğu kadar kazanır. Ezberlemek konusuna gelince; Kur’an’ı ezberlemek farz-ı kifayedir. Kıyamete kadar taşınacak şekilde yüz-iki yüz kişi ezber bildiği sürece Allah’ın emri tahakkuk eder. Eski fukahanın deyişiyle her şehirde bir-iki kişi olduğunda bu yeterlidir. Cenaze namazı gibi: Kimse cenazeyi kılmazsa bütün Müslümanlar sorumlu olur, üç-beş Müslüman bir araya gelip kılarsa bütün Müslümanlar sorumluluktan kurtulur.

Çocuklarımıza Kur'an'ı ne zaman öğretmek, ne zaman ezberletmek gerekir? Çocuklar üç yaşından itibaren Kur'an okuyabilirler. Tabii bu yaşta çocuğa Kur'an öğretebilecek olan kişinin çocuk duygu dünyası hakkında bilgi sahibi ve körelmemiş kalp taşıyor olması lazımdır. Robotlaşmış insan hiçbir zaman çocuğa Kur'an öğretmemelidir. Kur'an merhamet kitabıdır, âlemlere rahmet olanın elinden bize gelmiştir ve sopalı hoca Kur'an öğretmez. Bir defa söyleyince bir kere daha söylemeye tahammülü olmayanın Kur'an öğretimi işine girmemesi gerekir. Bir önceki nesil bu hatayı çok yapmış ve on binlerce çocuğun Kur'an'dan soğumasına sebep olmuştur. Yaptıklarının hesabı çok ağırdır. Kıyamet günü niyetlerindeki samimiyetle kurtulabileceklerini temenni ederiz.

Üç yaşından itibaren yedi, sekiz, dokuz yaşına kadar Kur'an öğrenebilecek çocuklar için *Kur'an okumak* derken kastettiğimiz, on beş satırlık sayfayı beş dakikada okumaktır. Bir çocuk bir sayfayı beş dakikada okuyup 'ayın ile ğayın arasındaki farkı ayırt edecek düzeyde sesleri biliyorsa o çocuk Kur'an okuyor demektir. Ezberde ise Fatiha ve kısa surelerden birkaçı hafızaya alınınca yine farzın yerine gelmesi söz konusudur. On yaşındayken aşağı-yukarı on beş kısa sureyi ezber bilmeleri gerekir.

Hafızlık konusuna gelince; çocuk için hafızlık beş yaşından itibaren mümkündür. Şayet doğal bir hayat yaşıyor, teknoloji ve çikolata tarafından istila edilmemişse bu yaşlarda başladığı hafızlığı tamamlayabilir ve yaklaşık bir buçuk sene sürer. İmam Malik, küçük çocukların hafız olmalarına şiddetle karşı çıkar ve işi ayağa düşürmek, saygıda kusur edilmesine sebebiyet vermek olarak görmüş.

Bazı anne-babalar, henüz bez bağlayacak kadar bile hayata alışmamış çocukları ellerine alıp hocalara götürüyor, hafız olmasını istediklerini söylüyorlar. Hoca zaten malzeme aradığından kabul ediyor tabii. Önceleri çikolata vaatleriyle yürüyen iş sonra çocuğun kampa alındığı ve hayattan kopuk, akraba tanımaz, anne-babasından nefret etmiş, hoca görünce Azrail'i hatırlayan birine dönüşmesiyle sonuçlanıyor elbette.

Bu kökünden yanlış bir uygulamadır.

Çocuklarımızın hafız olmaları için önce annelerinin hafızlığın kadr u kıymetini bilip fedakârlık edebilecek seviyede bulunmaları gerekir. Allah ondan razı olsun; babam beni dört yaşında hafızlığa başlattı. Dört yaşından dokuz yaşına kadar beni gece üçte kaldırmış ve yaz-kış, sıcak-soğuk dinlememiştir. Zaten bir odalı evimizde altı kardeş yatardık, beni gelir kaldırırdı. Annem de benimle beraber kalkar, gecenin o vaktinden sabah namazına kadar kadıncağz uyumayıp beklerdi. Çünkü ben onu uyurken gördüğümde ders çalışmak istemiyordum, bunu hissettiğinden o da uyanık kalırdı.

Bu şartlarda olur. Fakat çocuklarımızı bu kadar erken yaşlarda bir şeye yönlendirecek türde babalık ve annelik dünyadan kalkmıştır. Çocuklarımızın gerçek sahipleri çikolata, televizyon, internet ve oyuncaktır. Babalık gömülmüş, annelik ise çoktan gömülmüştür. Bunu gizlemenin anlamı yoktur. Kıymetimizi ve haddimizi bilmeli, gerçekçi davranmalıyız. Çocuklarımızı hafız yapacağz derken İslam'dan soğuk yetiştiremeyiz.

İdeal hafızlık yaşı on yaştan itibaren başlayıp yirmi beş yaşa kadar devam eder. Bu arada kalan yaşlarda bir çocuk internetin başından kaldırılıp nasıl hafız edilir, orasını bilemem. Anasının cenazesıyla bile ilgilenmeye vakit bulamayacak denli yoğun biçimde internete gömülmüş çocuğa hafızlık yaptırmayı düşünmek bir derttir. Afet ve istila budur. Afganistan ve Irak işgalinden daha kötü durumda olmak da budur.

Meselenin diğer boyutu da zaten yaptırmak için hafızlığın tek sorun olmayışıdır. Anne-babanın çocuğuna tam yaptırabildiği ne var ki bunu yaptırması ana mesele olsun...

Kur'an-ı Kerim'in sayfaları eskidiğinde veya üzerinde ayet bulunan bir kâğıt parçası kullanılmaz hâle geldiğinde usul olan ve fetva yönünde davranış, onu gömmektir. Ayak basmayacak bir yere gömülür.

Alternatif olarak yakılabilir. Fakat her hâlükârda, üzerinde Allah'ın keliminden bir kelime dahi yazan kâğıt parçası çöpe atılamaz. Şiddetli haramdır ve bunu bilinçli yapanın imanından şüphe eden âlimler vardır. Üzerinde ayet yazılı herhangi bir kâğıt, ambalaj malzemesi olarak asla kullanılamaz. Hatta ayet yazılı kâğıdın olduğu yere gazete veya başka kitap da konmamalıdır. Hürmet budur ve biz gösterdiğimiz hürmet kadar Allah'tan rahmet göreceğiz.

Kur'an-ı Kerim okurken başka iş yapmak, dantel örmek, yürümek, bulaşık yıkamak veya başka iş yapmak caizdir.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهٖ وَصَحْبِهٖ اَجْمَعِيْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.